

СКОРОЧЕННЯ У ВІРТУАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ

Статтю присвячено виникненню й розповсюдженню скорочених лексичних одиниць у віртуальному просторі. Роль абрєвіації в мовній свідомості суспільства є надзвичайно важливою, оскільки все більше людей стають Інтернет-користувачами і змушені послуговуватись сервісами віртуального простору. Досліджуються абрєвіатури у віртуальному спілкуванні, що мають ряд особливостей, які докорінно відрізняють його від реального спілкування.

Ключові слова: словотвір; скорочені лексичні одиниці; віртуальний простір; абрєвіатура; Інтернет-спілкування.

Постановка проблеми. Скорочення лексичних одиниць – абрєвіація – це один із постійних і розвинених процесів словотвору, що стрімко набирає обертів у зв'язку зі збільшенням кількості Інтернет-користувачів та природним бажанням людини до економії вербальних засобів спілкування. Прогресуюче поповнення фонду абрєвіатур як універсальної тенденції мови стає істотним фактором, який заслуговує на вивчення, оцінку й пошук раціонального підходу. Скорочення дозволяє надати новим назвам і визначенням короткш форм при повному збереженні значення лексичних одиниць, заощаджуючи час надходження інформації. Зважаючи на тенденцію зростання масиву скорочень особливо в публіцистиці, економіці, політиці та інших сферах, варто досліджувати майбутнє цього способу словотворення. З іншого боку, стрімке поширення абрєвіаційних процесів саме в англійській мові як мові міжнародного спілкування та специфічні особливості мови віртуальної комунікації вимагають детального дослідження скорочень для їх розуміння й адекватного реагування на інформацію у віртуальному просторі.

Аналіз останніх досліджень, виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Наразі дослідження проблем скорочення лексичних одиниць є досить фрагментарними, оскільки стосовно них доводиться розглядати такі фундаментальні проблеми як проблема структури слова і його значення, проблема морфеми тощо. Такою складністю пояснюється розбіжність у поглядах, а часом і суперечливий підхід до скорочених лексичних одиниць.

Скорочення лексичних одиниць як специфічне явище в сучасних мовах привертало увагу багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників, таких як: Ф. С. Бацевич, В. В. Борисов, Е. П. Волошин, С. М. Єнікєєва, Л. Ф. Каховська, О. Г. Косарева, А. П. Соколенко, М. А. Ярмашевич та ін. Це явище досліджувалося під час укладання підручників із лексикології англійської мови та англомовних словників. Вагому роботу з дослідження абрєвіацій-неологізмів провели Ю. А. Зацний та Т. О. Пахомова. Водночас

питання виникнення й функціонування скорочених лексичних одиниць у сучасному віртуальному просторі не може вважатись остаточно вивченим, оскільки цей процес характеризується стрімкістю, постійністю, стихійністю і мало піддається прогнозуванню.

Формулювання цілей статті. Мета даної статті полягає в аналізі скорочень, що є специфічною особливістю мови віртуального простору як способу словотворення в сучасній англійській мові, виявленні тенденцій у розвитку процесу абрєвіації у віртуальній комунікації.

Для досягнення мети поставлені такі завдання: проаналізувати процес абрєвіації як способу словотвору в сучасній англійській мові; виявити причини та особливості виникнення скорочених лексичних одиниць; з'ясувати перспективи використання абрєвіації у віртуальному просторі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Існує ряд термінів, які позначають комунікацію засобами Інтернет-технологій: віртуальна комунікація, комп'ютерне спілкування, online-комунікація тощо. Ми поділяємо думку Ф. С. Бацевича, який вважає, що віртуальна комунікація – такий спосіб комунікації, при якому контакт між людьми опосередкований комп'ютером, включеним в мережу, а всі взаємодії здійснюються в просторі віртуальної реальності [2, с. 45].

Незважаючи на те, що абрєвіація не завжди згадується серед продуктивних способів словотвору європейських мов, дослідниками не заперчується факт її існування та поширення в мові. У процесі скорочення утворюються повноправні комунікативні одиниці зі всіма якостями слів. Комуніканту, який вживає скорочення, вираження його думки здається досить точним, таким, як якщо б він використав повну форму, або вже існуючу форму плюс афіксація. Подібна ідея виражена в роботах Д. І. Алексєєва. «Абрєвіація – складне, багатогранне явище, що сягає своїм корінням у глибоке минуле. Але перш за все абрєвіація – це спосіб створення номінацій для тих понять і реалій, які були спочатку позначені описово, за допомогою атрибутивних словосполучень» [1, с. 204]. Англійський тлумачний словник дає таке по-

няття: «Acronym – a word made from the first letters of other words, AIDS is the acronym for 'acquired immune deficiency syndrome'» [7, с. 67].

Головною особливістю абрєвіатури є її тісний зв'язок з вихідною одиницею – словом чи словосполученням. Це спостерігається в класифікації скорочень із опорою на мотивуючу одиницю (слово чи словосполучення), чия структура і семантика впливають на тип абрєвіатури [7, с. 82].

Оскільки наше дослідження стосується спілкування у віртуальному просторі, розглянемо ряд особливостей, які докорінно відрізняють його від реального спілкування:

1. Анонімність є одним із головних факторів, що мотивують Інтернет-комунікантів до участі у віртуальній комунікації. Анонімність сприяє психологічній розкутості, ненормативності, прояву більшої свободи висловлювань і вчинків, необмежених соціальними нормами ролей і сценаріїв.

2. Своєрідність протікання процесів міжособистісного сприйняття в умовах обмеження невербальної інформації. Надається увага подібності установок, переконань і цінностей.

3. Добровільність і бажаність контактів, можливість їх переривання в будь-який момент.

4. Багатогранність емоційного компонента спілкування, стійке прагнення до емоційного наповнення тексту. З одного боку, воно виявляється в створенні спеціальних значків для позначення емоцій («смайликів») або в описі емоцій словами. З іншого боку, перенесення невербальних компонентів у сам текст за рахунок художніх прийомів (алегорій, цитат, метафор, посилянь і т. п.) [3, с. 116].

Причиною виникнення скорочень часто є економія місця, часу та мовленнєвих зусиль комунікантів. Розглянемо слова, що утворюються внаслідок скорочення фразових термінів до їхніх початкових літер:

а) ABS < American Broadcasting System – американська телерадіомовна компанія «Ей – Бі – Сі»;

б) AF < Air Force – військово-повітряні сили;

в) g. f. < girlfriend [6, с. 98].

Особливості скорочень, які виникають під час комунікації в мережі Інтернет, залежать від самих комунікантів та сфери спілкування. Взагалі, якщо проаналізувати типологію скорочень в Інтернет-дискурсі, то можна зробити висновок, що не існує єдиної класифікації, якої б дотримувались усі дослідники. Проте все ж існують найбільш уживані та ґрунтовні класифікації. Тому на підставі аналізу багатьох наукових праць і доробків вибрана робоча класифікація, яка є найбільш ефективною. Скористаємося класифікацією Г. М. Костюшкіна, на думку якого, лексична абрєвіатура має кілька типів:

1. Звукові, тобто складаються з початкових звуків кожного слова словосполучення (вони читаються як слова): UNO, NATO, laser (light amplification by stimulated emission of radiation), etc.;

2. Літерні, тобто складаються з назв початкових літер кожного слова даного словосполучення: В.В.С., Т. V., etc.;

3. Складові, тобто об'єднання елементів скорочених слів, аналогічних складу: delline (delete line);

4. Звуко-літерні та літерно-звукові – характеризуються поєднанням двох вищевказаних способів вимови у певній послідовності, складові скорочення (одной багатоскладові), тобто об'єднання цілого слова та скороченого елемента: getpass (get password);

5. Змішані, тобто об'єднання скорочених елементів різних типів: fdisk (disk format);

6. Телескопічні, тобто об'єднання початку слова й іншого кінця: Europlug (European + plug), faction (fact + fiction) [6, с. 41]. Додамо сюди скорочення, що поширилися зовсім нещодавно: це всім відомий Brexit (Britain + exit), brunch (breakfast + lunch), stagflation (stagnation + inflation) etc.

На думку О. Г. Смєльянова, мова віртуальної комунікації не є новою. Вона походить від мови SMS-повідомлень, яка, своєю чергою, походить від аргю, використовованого молоддю [3, с. 72]. Проте досить часто в Інтернеті зустрічаються заборони на використання «особливої» мови в чатах і форумах для того, щоб теми обговорення могли бути зрозумілі всім користувачам. Використання специфічної комп'ютерної лексики стає «засобом самовираження учасників комунікації і служить зміцненню корпоративної єдності» – вважає О. Г. Смєльянов [3, с. 79].

Таким чином, для багатьох людей віртуальне спілкування стає частиною їх способу життя. Інтернет активізує увагу користувачів до тих мовних засобів, до яких вони вдаються. У процесі віртуальної комунікації існують такі процеси абрєвіації:

Лексичному скороченню піддаються вирази, що:

- виступають у мовленні в ролі вступних слів зі значенням відображення порядку думок і їх зв'язку;
- зауваження про способи оформлення думок;
- джерела повідомлення;
- цільової спрямованості повідомлення; і сполучення слів у ролі вступних пропозицій: «BOT» (back on topic); «BTW» (by the way);

Абрєвіації піддаються словосполучення з головним словом – дієсловом у формі наказового способу: «RBTL» (read between the lines); «RML» (read my lips);

Стиїкі словосполучення: «CUL8R» (see you later); «TIE» (take it easy);

Різноманітні слова, сполучення слів і речень з високою частотою вживання: «ASAP» (as soon as possible); «HTH» (Hope this help); «ISP» (Internet service provider); «L8R» (later); «B4» (before);

Стандартні скорочення – коментарі стану учасника чату: «BRB» (be right back);

Поєднання слів, що виражають ставлення комуніканта до предмета мовлення, але не впливають на зміст висловлювання: «ONNA» (Oh no, not again).

Мова користувачів Інтернету є продуктом включення специфічної термінологічної мови та професійного сленгу до мови повсякденного спілкування. Одночасно ця лексика виходить за межі побутового спілкування. Вона активно використовується в пресі, на телебаченні та радіо. В 2011 році до Oxford English Dictionary були додані нові лексичні одиниці – LOL (laughing out loud) та OMG (oh my God). Раніше до словника були додані такі абрєвіатури, як IMHO (in my humble opinion), TMI (too much information) та BFF (best friends forever). Цей факт підтверджує можливість поширення сленгу користувачів Інтернет-

мережі за межі віртуальної комунікації. В Інтернет-мережі вже існують словники сленгу Інтернет-комунікації, що свідчить про корисність спроб кодифікації комп'ютерної підмови з боку її носіїв [4, с. 104].

Специфіка спілкування в Інтернеті є особливою мовною тактикою – тактикою спілкування в «світовій павутині» англійською мовою, що характеризується певною особливістю та відмінністю від стандартного варіанту мови. Тому для сучасної людини, яка спілкується в Інтернеті, вже мало просто послугуватись англійською мовою, необхідно також вміти використовувати особливу мовну тактику для налагодження контактів, позитивної самопрезентації та культурного обміну через Інтернет.

Висновки та перспективи подальших розвідок з означеної проблеми. Скорочення у віртуальному просторі набувають статусу закономірності, комуніканти звикають до них і вживають їх без побоювань бути неточно зрозумілими. Мова у віртуальній комунікації швидко розвивається і змінюється щодня, оскільки в ній відсутні норми як такі і кожен користувач здатний вплинути на її розвиток шляхом використання нових слів і варіантів скорочень. Значення аббревіації в мовній свідомості сучасного суспільства є надзвичайно важливим, тому подальші розвідки в дослідженні цього феномена мають бути спрямовані на класифікацію аббревіатур, перспективи їх розвитку й розповсюдження, впливу на нормативну мову та на інші способи словотворення.

Список використаних джерел

1. Алексеев Д. И. Аббревиатуры как новый тип слов / Д. И. Алексеев // Развитие словообразования современного английского языка. 3 изд. М. : Высшая школа, 1977. – 307 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф. С. Бацевич. – Київ : Академія, 2009. – 376 с.
3. Смелянова О. Г. Особливості інтерперсонального спілкування в режимі SMS-повідомлень / О. В. Смелянова. – Харків: Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, 2010. – № 896. – 118 с.
4. Зацний Ю. А., Пахомова Т. О. Мова і суспільство: збагачення словникового складу сучасної англійської мови. – Запоріжжя; 2001. – 291 с.
5. Коротких Е. Г. Нерегулярные словообразовательные модели в сфере англоязычной электронной коммуникации / Е. Г. Коротких. – М. : Мир науки, культуры, образования, 2010. – № 1. – 180 с.
6. Костюшкин Г. М. Современные направления в английской лингвистике / Г. М. Костюшкин. – М. : Высшая школа, 1996. – 110 с.
7. Скребнев Ю. М. Основы стилистики английского языка / Ю. М. Скребнев. – М. : Высшая школа, 2000. – 308 с.

Р. А. Гришкова,
ЧНУ ім. П. Могили, г. Николаев, Україна

СОКРАЩЕНИЯ В ВИРТУАЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ

Статья посвящена проблеме появления и распространения сокращенных лексических единиц, которое рассматривается как наиболее продуктивный способ словообразования. Для экономии времени, места и речевых усилий интернет-пользователи сокращают нормативную лексику и создают новый специфический язык, понятный их коммуникантам. Некоторые примеры аббревиаций, включенные в Оксфордский Словарь в 2011 году, представлены в статье: сокращения, основанные на звуках, буквах, словах, состоящих из нескольких основ, звуко-буквенные и буквенно-звуковые, смешанные и телескопические.

Ключевые слова: словообразование; сокращенные лексические единицы; виртуальное пространство; аббревиация; интернет-коммуникация.

R. O. Gryshkova,
Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolayiv, Ukraine

SHORTENINGS IN VIRTUAL ENVIRONMENT

The article is devoted to the problem of appearing and spread of shortened lexical units which are regarded as the most productive means of word building. In order to save time, space and speech efforts Internet-users shorten normative words and create a new very special language understood by their correspondents. Some examples of newly-formed abbreviations which were included into Oxford Dictionary in 2011 are given in the article. Some types of lexical abbreviations are presented in the article: based on sounds, letters, compounds, sound-letters and letters-sounds, mixed and telescopic.

Key words: word building; shortened lexical units; virtual environment; abbreviation; Internet-communication.

Рецензенти: *Мещанинов О. П.,* д-р пед. наук, професор;
Коваль Г. В., д-р наук з держ. упр., в.о. професора.

© Гришкова Р. О., 2017

Дата надходження статті до редколегії 9.11.17